

Granskning av arbetet kring barn och unga som riskerar att fara illa

Tingsryds kommun

December 2022

Erika Brolin, projektledare

Anna Olsson Lindén, projektmedarbetare







Malou Olsson, kvalitetssäkrare

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Tingsryds kommun genomfört en granskning av arbetet kring barn och unga som riskerar att fara illa. Granskningens syfte är att bedöma om bildningsnämnden och individnämnden samt kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att bildningsnämnden, individnämnden och kommunstyrelsen **inte helt** har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

| Revisionsfrågor | Bedömning |
|--|--|
| Finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan i kommunen kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa? | Delvis  |
| Finns tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen? | Delvis  |
| Finns metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt? | Nej  |
| Är utbudet av insatser till barn och unga som riskerar att fara illa tillfredsställande? | Nej  |
| Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av barn och ungas uppväxtvillkor? | Ja  |
| Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor? | Delvis  |

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer:

- att kommunstyrelsen och individnämnden bevakar att det vid revidering av reglemente tydligt framgår vilket ansvar kommunstyrelsen har för de frågor som socialnämnden enligt socialtjänstlagen ansvarar för
- att bildningsnämnden i samverkan med kommunstyrelsen fortsätter att strukturerat implementera Kronobarnsmodellen i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag

samt att respektive nämnd på årsbasis får en återrapportering av implementeringsarbetet

- att nämnderna tillser att det i praktiken finns strukturer för samverkan på verksamhetsnivå mellan de professioner som möter barn och unga i sitt dagliga arbete inom socialtjänst och utbildningsverksamheten
- att kommunstyrelsen säkerställer återkoppling till anmälningsskyldiga om orosanmälan föranlett utredning eller inte, i de fall som detta efterfrågats
- Att kommunstyrelsen och bildningsnämnden vidtar åtgärder för att verksamheterna i större utsträckning ska kunna arbeta förebyggande och med tidiga insatser i praktiken. Detta bland annat genom att fortsätta arbetet med att se över vilka resurser och vilken kompetens som krävs för ett tillfredsställande utbud av insatser som möter de behov som finns bland Tingsryds kommuns barn och unga.

Innehållsförteckning

| | |
|---|-----------|
| Sammanfattning | 1 |
| Inledning | 5 |
| Bakgrund | 5 |
| Syfte och revisionsfrågor | 5 |
| Revisionskriterier | 6 |
| Avgränsning | 6 |
| Metod | 6 |
| Organisation | 7 |
| Granskningsresultat | 8 |
| Strukturer och rutiner för samverkan | 8 |
| lakttagelser | 8 |
| Bedömning | 11 |
| Hantering av orosanmälningar | 11 |
| lakttagelser | 12 |
| Bedömning | 14 |
| Förebyggande arbete och tidig upptäckt | 15 |
| lakttagelser | 15 |
| Bedömning | 17 |
| Utbudet av insatser | 17 |
| lakttagelser | 17 |
| Bedömning | 19 |
| Nämndernas uppföljning och åtgärder | 20 |
| lakttagelser | 20 |
| Bedömning | 22 |

| | |
|---|-----------|
| Bedömning | 22 |
| Samlad bedömning | 24 |
| Rekommendationer | 24 |
| Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor | 25 |

Inledning

Bakgrund

Att inte upptäcka barn och unga som riskerar att fara illa orsakar mycket lidande och kan innebära stora kostnader.

För att lyckas med tidiga insatser riktade till barn och unga krävs ett nära samarbete mellan exempelvis skola och socialtjänst. Dessa kan även behöva ha uppbyggda kontaktvägar till andra väsentliga aktörer såsom exempelvis regionens verksamheter som riktar sig till målgruppen, polis etc.

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 8 § förvaltningslagen. När det gäller frågor som rör barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa finns även en särskild skyldighet att samverka. Detta regleras i lagstiftning för polis, förskola och skola (skollag), socialtjänst (socialtjänstlag) samt hälso- och sjukvård. Lag om samverkan gäller även enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnomsorg.

I en fungerande samverkan är det bland annat av stor vikt att det i kommunen finns fungerande rutiner för anmälan av oro till socialtjänsten, rutiner för utredning av barn och unga som misstänks fara illa samt tillgång till insatser för att möta barn, unga och familjer i behov av stöd. En framgångsrik samverkan kräver struktur i form av rutiner och tydlig arbetsfördelning.

Revisorerna har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att göra en fördjupad granskning av nämndernas arbete kring barn och unga som riskerar att fara illa.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om bildningsnämnden och individnämnden samt kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa.

Följande revisionsfrågor används för att svara mot syftet:

- Finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan i kommunen kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?
- Finns tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?
- Finns metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?
- Är utbudet av insatser till barn och unga som riskerar att fara illa tillfredsställande?
- Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av barn och ungas uppväxtvillkor?

- Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- 8 § förvaltningslagen (2017:900)
- 5 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453)
- 29 kap. 13 § skollagen (2010:800)
- Eventuella lokala mål/planer/direktiv

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta den socialtjänst och skolverksamhet som bedrivs i kommunen. Vidare avgränsas granskningen till att i huvudsak omfatta barn som finns inom grundskolans verksamhet, även om ungdomar i gymnasieåldern i viss utsträckning också kan komma att omfattas.

I tid avgränsas granskningen till i huvudsak år 2022.

Metod

- Granskning av styrande och stödjande dokument
- Genomgång av bildningsnämndens, kommunstyrelsens och individnämndens protokoll
- Intervjuer med följande funktioner:
 - Chef för avdelningen Arbete och lärande
 - Verksamhetsutvecklare tillika samordnare för Barnets bästa gäller! i Tingsryd
 - Tre socialsekreterare/myndighetshandläggare inom mottagning och utredning, samt tillfällig enhetschef
 - Fyra socialsekreterare inom öppenvården; däribland familjebehandlare, ungdomscoach
 - Fyra kuratorer inom barn- och elevhälsan
 - Fyra rektorer
 - Kommunchef

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Organisation

Kommunstyrelsen i Tingsryds kommun ansvarar i praktiken för vad som i lag sägs om socialnämndens uppgifter inom individ- och familjeomsorgen, exklusive myndighetsbeslut i individärenden. Kommunstyrelsens särskilda uppgifter i enlighet med socialtjänstlagen framgår dock inte av fullmäktiges reglemente för styrelse och nämnder. Vid intervju med kommunchef och avdelningschef beskrivs dock kommunstyrelsens uppgifter i praktiken, vilket bland annat inbegriper ansvaret enligt socialtjänstlagen att arbeta förebyggande för att förhindra att barn och unga far illa.

Individnämnden fullgör, enligt reglementet, kommunens uppgifter enligt lagar och förordningar inom socialtjänst som avser myndighetsutövning mot enskild.

Kommunstyrelsens och individnämndens förvaltningsorganisation är *kommunledningsförvaltningen* som i sin tur är uppdelad i avdelningar. Individ- och familjeomsorgen är organiserad inom *Avdelningen för arbete och lärande*. *Avdelningen för arbete och lärande* har sedan den 1 september 2022 en ny organisation bestående av tre enheter istället för fyra. Syftet beskrivs ha varit att skapa en organisation som bättre svarar mot de ekonomiska ramarna och som samtidigt ger förutsättningar för stöd till medborgare, att lagkrav upprätthålls och säkerställer en god arbetsmiljö för medarbetarna. *Enheten för barn, familj och vuxen* ansvarar för att ta emot och hantera inkomna orosanmälningar (och ansökningar) gällande barn som misstänks fara illa samt att genomföra utredningar i de fall som sådana inleds. Enheten ansvarar även för att genomföra och följa upp olika insatser i form av exempelvis öppenvårdsinsatser och placeringar.

Bildningsnämnden ansvarar, enligt fullmäktiges reglemente, för kommunens uppgifter enligt skollagen samt hälso- och sjukvårdslagen vad avser elevhälsa. Nämndens tillhörande förvaltning är *bildningsförvaltningen*. Utbildningsverksamheten är indelad i fyra rektorsområden med grundskola, förskola och fritidsverksamhet och totalt en gymnasieskola. Tingsryds kommun har valt att utvidga elevhälsans verksamhet till att omfatta även förskolan. Barn- och elevhälsan är centralt sammanhållen inom förvaltningen. Inom den finns både centralt placerade professioner samt professioner som bemannar barn- och elevhälsoteamen på skolorna.

Granskningsresultat

Strukturer och rutiner för samverkan

Revisionsfråga 1: Finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan i kommunen kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?

I 5 kap. 1 § socialtjänstlagen regleras socialnämndens ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. I socialnämndens ansvar ligger bland annat att bedriva ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Tillsammans med andra samhällsorgan ska socialnämnden uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem. I 29 kap. 13 § skollagen regleras att huvudmannen, på socialnämndens initiativ, ska samverka med andra samhällsorgan, organisationer etc. i frågor som rör barn som far eller riskerar att fara illa.

lakttagelser

Tingsryds kommuns skola och socialtjänst ingår i ett antal samverkansformer på övergripande nivå för arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa. De regelbundna konstellationerna som ska finnas för samarbetet finns fastställda i dokumentet *Samarbetsformer mellan Bildningsförvaltningen, Vård- och omsorgsförvaltningen och avdelningen för Arbete och lärande (2021-03-01)*. Syftet med de övergripande samverkansformerna uppges vara att säkerställa att det dagliga samarbetet mellan förvaltningarna sker på ett så bra sätt som möjligt och att gemensamma resurser används effektivt. Nedan redogörs först för dessa övergripande samarbetskonstellationer och därefter beskrivs hur samverkan upplevs fungera på verksamhetsnivå.

TUT (trygg uppväxt i Tingsryd) är ett samverkansforum för långsiktig planering inom ramen för kommunens folkhälsoarbete, med fokus på barn och unga.

Folkhälsosamordnaren är sammankallande och i gruppen ingår även chef för elevhälsan, rektorer för skolor åk 7-9, kurator, socialsekreterare, ungdomsbehandlare och ungdomspedagoger. Representanter från fristående skolor och Kulturverkstan bjuds också in. Tingsryds kommuns folkhälsopolicy har tre målområden. Samtliga berör barn och unga. Gruppen arbetar årligen - utifrån policyn - fram en handlingsplan som innehåller mål, insatser och mått som prioriterats utifrån faktorer för barns och ungas trygghet och goda uppväxt- och levnadsförhållanden. Under år 2022 har gruppen träffats den 23 mars och 25 maj.

Operativt BRÅ är ett övergripande forum som en gång per månad samlar olika professioner som arbetar med ungdomar. Syftet är att ta fram en gemensam lägesbild över aktuella problem eller störningar i kommunen. Forumet har följaktligen ett brottsförebyggande syfte och behandlar frågor som rör narkotikarelaterade händelser, skadegörelse, rån/stöld, våld i nära relationer, våldsbejakande extremism/rasism. I Operativa Brå utbyts information och vissa insatser samplaneras, som exempelvis

fältverksamhet vid högtider. Operativt BRÅ leds av avdelningschefen för Arbete och lärande, med säkerhetssamordnaren som ersättare. I forumet deltar kommunpolis, rektorerna från skolor för åk 7-9 och fristående skolor samt gymnasieskolan, kurator vid elevhälsan, fritidsgårdar, fritidsverksamhet, socialsekreterare från mottagningsgruppen, ungdomspedagog vid socialtjänstens öppenvård, Kulturverkstan, fritidssamordnare samt representant från Tingsrydsbostäder.

Strategiska Brå tar emot återrapportering från Operativa Brå. Strategiska BRÅ träffas 1-2 gånger per termin och består av beredskaps- och säkerhetssamordnare (sammankallande), avdelningschef för Arbete och lärande, kommunstyrelsens ordförande och kommunchef. Till mötet bjuds även kommunpolis in och vid behov berörda förvaltningschefer.

Chefsgruppen är ett forum för övergripande samordning mellan förvaltningarna. I gruppen deltar chef för Arbete och lärande (sammankallande), IFO-chef, vård- och omsorgschef, bildningschef och chef vid elevhälsan. Gruppen träffas vid behov, dock minst en gång per termin. Under 2022 har gruppen träffats fem gånger fram till oktober. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av datum för träffar och den stående mötesordningen. Att chefsgruppen träffats med en högre frekvens under år 2022 framhålls vara ett resultat av att flera frågor aktualiserats, exempelvis ökade behov kring placerade ungdomars skolgång.

Intervjuerna visar att kännedomen av om samverkansforum i organisationen som TUT och Operativt Brå varierar. I både samverkansgrupperna TUT och Operativt Brå ingår rektorer som företrädare åk 7-9. Vid intervjuer nämns att forumet också hade varit relevant rörande elever i yngre åldersgrupper, t.ex. åk 4-6.

Barnets bästa gäller! i Kronoberg är namnet på en gemensam arbetsprocess sedan år 2017 mellan de åtta kommuner som ingår i Region Kronoberg för tidiga och samordnade insatser för barnens bästa. Arbetet i den processen sker enligt en gemensamt utvecklad arbetsmodell, *Kronobarnsmodellen*. *Barnets bästa gäller! i Tingsryd* är Tingsryds lokala arbete utifrån Kronobarnsmodellen. Kommunfullmäktige antog den 2021-11-08 Kronobarnsmodellen som ett gemensamt arbetssätt i frågor som rör barn i Kronobergs län. I Tingsryds kommun ansvarar bildningsnämnden för *Barnets bästa gäller!* och samverkar med kommunstyrelsen inom ordinarie verksamhet. Arbetet leds av två processledare; barn- och elevhälsochef samt verksamhetsutvecklare för avdelningen för Arbete och lärande. De har således kontaktytor gentemot både utbildningsverksamheten och socialtjänsten. Verksamhetsutvecklaren har ett särskilt samordningsuppdrag.

Det lokala arbetet utifrån Kronobarnmodellen är organiserat i två tvärprofessionella arbetsgrupper. År 2018 initierades *arbetsgruppen för Kronobarnsmodellen 0-5 år*, som beskrivs ha inneburit kontinuerligt samverkan mellan bland annat förskolan och barnhälsovården. Inom ramen för arbetet grundades 2018 ett *barnets-bästa-team*, organiserat under barn- och elevhälsan, bestående av en socionom, behandlingspedagog och specialpedagog. Teamet beskrivs vid intervjuer som en

“ambulerande familjecentral”. En arbetsgrupp för Kronobergsmodellen 6-17 år startade upp i mars 2022. Syftet är att arbeta fram och implementera arbetssätt för den äldre årsgruppen. Arbetsprocessen *Barnens bästa gäller! i Kronoberg* går därmed under 2022 in i implementering av Kronobarnsmodellen i hela åldersspannet 0-17 år.

I modellen ingår *samverkansmöten* där det upprättas en *barnets plan*, ett gemensamt utvecklat samverkansdokument. Syftet med planen är att tydliggöra vilka verksamheter som deltar i samverkan kring barnet samt vilka insatser som respektive verksamhet ansvarar för. I granskningen framkommer att implementering av arbetet med *Barnets plan* pågår, och är därmed i praktiken fortsatt begränsat i omfattning. Intervjuade känner inte till fullo till hur långt i arbetet med *Barnets plan* man kommit i deras egna verksamheter. Däremot beskrivs att delar av modellen, en särskild *samtyckesblankett* som tagits fram inom ramen för modellen för att parter ska kunna dela information inom samverkan, till viss del börjat användas för att underlätta samarbetet mellan olika verksamheter. Vid intervjuer nämns en farhåga om att verksamheters samverkan riskerar att försämrats om ansvarsfördelningen mellan dem blir alltför rigid.

Under perioden år 2020 till våren 2022 fanns ett *närvaroteam* med uppdrag att stödja kommunens skolor i arbetet med att öka elevers skolnärvaro. Teamet bestod av en socialsekreterare från socialtjänstens öppenvårdsgrupp och en arbetsterapeut från barn- och elevhälsan. Närvaroteamet arbetade bland annat fram centrala riktlinjer för arbetet med att förebygga och utreda problematisk frånvaro samt ett gemensamt digitalt frånvarosystem för bildningsförvaltningen. Enligt intervjuade finns ett fortsatt behov av insatser för att öka elevers skolnärvaro. Det pågår därför ett arbete med att hitta nya former för att möta detta behov.

Den så kallade *Storgruppen* ska, enligt riktlinjen för samläsningsformer, träffas en gång per år för en övergripande samordning mellan förvaltningarna. I storgruppen ingår chefsgruppen, samtlig personal inom elevhälsan, barn- och familj samt handläggare inom omsorg funktionsnedsättning. Underlag som vi i granskningen tagit del av visar att denna konstellation inte har sammanträtt under år 2022. En samverkansmiddag mellan förvaltningarna har dock genomförts den 29 mars 2022, med *Barnens Bästa Gäller! i Kronoberg* som tema.

Samverkan på verksamhetsnivå ska, enligt förteckningen över samläsningsformer, ske för att samordna insatser/aktiviteter kring elevärenden samt informera berörda rektorer. Möten i denna konstellation har dock inte genomförts under år 2022. Andra möten beskrivs däremot ha förekommit, exempelvis mellan IFO-chef och rektorer för åk 7-9.

Intervjuade framhåller att det i praktiken föreligger ett stort behov av ytterligare samverkan mellan verksamheterna för den personal som träffar barn i sitt dagliga arbete, exempelvis mellan kuratorer, lärare och socialsekreterare. Samverkansbehovet med socialtjänsten beskrivs av elevhälsorepresentanter som akut. Det anges vid intervjuer att planer på att socialsekreterare ska delta på utökade elevhälsomöten och personalmöten funnits under de senaste åren men att detta inte genomförts i praktiken. I granskningen framkommer att datum för sådana utökade elevhälsomöten med

tvärprofessionellt team (med bland annat socialsekreterare) nu är inbokade att genomföras i december 2022 och januari 2023.

Vid intervjuer förmedlas en samstämmig bild av att samverkan mellan skola/elevhälsa och socialtjänst vad gäller förebyggande arbete på verksamhetsnivå inte sker i någon större utsträckning. I individärenden uppges viss struktur för samverkan finnas. Gemensamma så kallade anmälningsmöten inför/i samband med orosanmälan beskrivs vara ett bra tillfälle för socialtjänst och skola att dela information och skapa en gemensam bild av barnets behov, i de fall som den aktuella familjen samtyckt till detta. Samtidigt beskrivs att möten, återkoppling eller samtal i vissa fall sker för sällan eller ställs in och att kommunikationen överlag behöver förbättras.

I enlighet med förteckningen över samarbetsformer ska chefsgruppen följa upp de olika samverkansformerna. Detta beskrivs dock inte ha skett på ett strukturerat och samlat sätt under år 2022. Istället uppges att samverkansformerna regelbundet ses över och anpassas efter verksamheternas behov.

Bedömning

Finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan i kommunen kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?

Delvis.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns ett antal organisatoriska strukturer för samverkan på övergripande nivå, främst chefsnivå, för att samverka kring barn och unga som riskerar att fara illa. Samarbetet rör främst äldre barn och sker utifrån ett brottsförebyggande syfte, vilket till stor del (om än inte helt) omfattar ett förebyggande arbete för att barn inte ska fara illa. Vi ser det som positivt att folkhälsoarbetet organiserats med fokus på barn och unga.

Ett arbete har under en tid bedrivits för att implementera samverkansstrukturer i enlighet med *Barnens bästa gäller! i Tingsryd*. Vi ser positivt på att arbetsprocessen under år 2022 inkluderat en inledande implementering av Kronobarnsmodellen i hela åldersspannet 0-17 år, men kan samtidigt konstatera att det kvarstår ett implementeringsarbete.

Vår uppfattning är att de professioner som arbetar närmast barn och unga i sitt dagliga arbete inte har en tillräcklig samverkan i praktiken. Vi bedömer att det är viktigt att de strukturer som skapats och att de planer på att samverka på verksamhetsnivå genomförs i praktiken, så som gemensamma samverkansträffar och utökade EHT-möten.

Hantering av orosanmälningar

Revisionsfråga 2: Finns tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?

I 14 kap. 1 § socialtjänstlagen regleras vilka myndigheter och yrkesverksamma som har en lagstadgad skyldighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten vid kännedom eller

misstanke om att ett barn far illa. Rektorer, lärare och elevhälsopersonal utgör exempel på sådana yrkeskategorier som omfattas av lagkravet.

I 3 kap 3 § socialtjänstlagen anges att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. I 3 a § regleras vidare att socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar exempelvis utredning och bedömning av behovet av insatser. Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför de arbetsuppgifter som avses ovan har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

I socialtjänstlagens 11 kap. 1 a § regleras att nämnden, vid inkommen anmälan, genast ska göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Detta brukar kallas för skyddsbedömning. Skyddsbedömningen ska dokumenteras.

I 11 kap. 1 a § socialtjänstlagen anges vidare att beslut om att inleda eller inte inleda utredning ska, om det inte finns synnerliga skäl, fattas inom 14 dagar efter det att anmälan inkommit. Processen från inkommen orosanmälan fram till beslut om att inleda/inte inleda utredning kallas förhandsbedömning.

Enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen ska en utredning avseende barn och unga bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. I 11 kap. 2 § socialtjänstlagen anges dock att om särskilda skäl finns får nämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid. Att en utredning pågår mer än fyra månader innebär således inte per automatik att kommunen bryter mot lagen, men i de fall som skäl att förlänga utredningstiden föreligger ska beslut om detta fattas.

lakttagelser

Socialtjänsten och utbildningsverksamheten har inte några gemensamma dokumenterade rutiner för genomförande och hantering av orosanmälningar. I granskningen framkommer att det däremot finns dokumenterade rutiner för olika delar av processen samt förutbestämda arbetssätt för orosanmälan i praktiken.

Det finns en framtagen blankett för orosanmälan samt en e-tjänst för orosanmälan som kan nås via kommunens hemsida. I anslutning till dessa anges information om anmälningsplikten och kontaktuppgifter till mottagningen som är den funktion inom socialtjänsten som ansvarar för att ta emot anmälan.

Enligt intervjuade finns bland skolpersonalen kunskap om skyldigheten att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa. Det förmedlas finnas en samsyn om att skolorna har en god vana av att genomföra anmälningar i de fall som detta behövs. Rutinerna för tillvägagångssättet skiljer sig till viss del mellan skolorna. Intervjuade menar att ett vanligt arbetssätt är att rektor eller funktion vid elevhälsan undertecknar anmälan, även om det är en enskild lärare som upplever oro för barnet. Elevhälsan beskrivs ofta utgöra ett stöd inför anmälan. Rektorer beskriver att även om de vet att anmälningsplikten tillkommer den som upplever oro, kan läraren uppleva det som

stödande om rektor eller elevhälsofunktion undertecknat. Syftet framhålls vara att minska risken för att en orosanmälan uteblir eller dröjer om lärare upplever det svårt eller av någon anledning obekvämt att anmäla. Rektors underskrift är däremot inte en förutsättning för att anmäla ska kunna göras. Ett annat arbetssätt på en annan skola är att det är uttalat att den personal som känner oro och enligt lagen är skyldig att anmäla, är den som i praktiken också anmäler. Rektor och elevhälsan utgör vid behov ett stöd i själva processen. Syftet med att andra funktioner inte per rutin ska underteckna anmälan, beskrivs vara att minska sårbarheten och eventuella dröjsmål om exempelvis rektor inte finns tillgänglig när anmälan behöver skickas in. Vidare beskrivs syftet även vara att förtydliga lärarens egna ansvar och att läraren, oavsett vem som står på anmälan, alltid kommer att behöva involveras i processen längre fram även om rektor och elevhälsan finns som stöd.

Intervjuade rektorer och elevhälsorepresentanter beskriver att de använder möjligheten att kontakta mottagningsenheten vid socialtjänsten för att, oidentifierat, rådfråga inför eventuell anmälan. Enligt intervjuade är det förhållandevis vanligt att socialtjänsten kallar till så kallade anmälningsmöten om detta bedöms vara lämpligt utifrån anmälnings karaktär. Ett anmälningsmöte innebär att skola, socialtjänst och vårdnadshavare träffas i inledningsskedet inför eller efter det att en orosanmälan har upprättats. I vissa fall upprättas orosanmälan på mötet. Anmälningsmöten beskrivs både av skola och socialtjänst som ett uppskattat arbetssätt, eftersom alla deltagare får del av samma information vid samma tillfälle.

Mottagningsgruppen inom enheten för barn, familj och vuxen är den arbetsgrupp som tar emot orosanmälningar (och även ansökningar i de fall som familjen själv ansöker om stöd). En social jour hanterar akuta sociala problem utanför kontorstid och rapporterar sedan över till ordinarie verksamhet. I styrdokumentet *Rutin gällande mottagningsfunktion vid Barn-och familjeenheten (2020-12-18)* finns stegen för hur inkommen anmälan ska tas emot och handläggas beskrivna. Mottagningsfunktionen aktualiserar alla inkomna ärenden i verksamhetssystemet oavsett om de inkommit skriftligen, digitalt eller telefonledes. För mottagande av en anmälan telefonledes finns en skriftlig lathund med frågor som socialsekreteraren kan använda sig av.

Bedömningar avseende barnets omedelbara behov av skydd beskrivs i regel genomföras inom 24 timmar. Enligt kvalitetsberättelse för år 2021 inkom 685 anmälningar till enheten barn och familj under perioden 2020-08-01 till 2021-08-01. I åtta av dessa genomfördes skyddsbedömningen *efter* 24 timmar, vilket motsvarar 0,01 %. Om orosanmälan inkommer i ett redan pågående ärende, ansvarar numera den befintliga socialsekreteraren för att genomföra den omedelbara skyddsbedömningen. Vid intervjuer beskrivs att mottagningsgruppen tidigare alltid genomförde de omedelbara skyddsbedömningarna, även i redan pågående ärenden. Rutinen att befintliga handläggare ska göra skyddsbedömning i pågående ärenden, och hur bedömningen ska utföras, är inte dokumenterad. Handläggare beskriver att det saknats en tydlig genomgång av de nya arbetsuppgifterna för utredningsgruppen inom området, vilket medfört viss stress.

Förhandsbedömningar som leder fram till ett beslut om huruvida utredning ska inledas eller inte genomförs enligt intervjuade i regel inom de lagstadgade 14 dagarna. I nya ärenden ansvarar handläggare inom mottagningsgruppen för detta. I de fall som tidsgränsen överskrids beror det, enligt intervjuade, exempelvis på att det saknas fullständiga kontaktuppgifter till anmälaren eller att berörd familj är svåra att nå. Enligt individ- och familjeomsorgens kvalitetsberättelse för år 2021 genomfördes 545 förhandsbedömningar under året. Av dessa överstegs tidsgränsen om 14 dagar i 56 ärenden. Enligt kvalitetsberättelsen har analys av fördröjningen genomförts och antalet ärenden med giltig orsak till fördröjning anges.

Av individnämndens delegationsordning (senast reviderad 2022-08-25) framgår bland annat att socialsekreterare är delegat avseende beslut om att inleda utredning, medan beslut om att utredning inte ska inledas (eller att pågående utredning ska läggas ned) är delegerat till enhetschef och biträdande enhetschef. Om utredning inleds, tar handläggare vid utredningsgruppen därefter över ansvaret för utredning. Enligt kvalitetsberättelsen för år 2021 genomfördes 195 av totalt 201 utredningar inom lagstadgade fyra månader.

Socialtjänstens arbetsprocess inom enheten enheten för barn, familj och vuxen för hantering av ärenden från ansökan till utredning, insats och avslut är dokumenterad i ett flödesschema som beskriver och tidsanger de olika momenten i processen.

Den som har en anmälningsskyldighet enligt lag har rätt att få återkoppling om huruvida utredning har inletts eller inte, alternativt redan pågår sedan tidigare. Tingsryds kommuns formulär för orosanmälan innehåller en ruta som kan kryssas i om sådan återkoppling på anmälan önskas. Enligt intervjuade skolrepresentanter sker återkoppling inte i tillräcklig utsträckning i praktiken, även om den efterfrågas. En återkoppling inom rimlig tid lyfts under flera intervjuer som ett viktigt förbättringsområde.

Det ges vid intervjuer uttryck för en önskan om att socialtjänsten skulle kunna träffa föräldrar för att informera om möjligheten för föräldrar att själva ansöka om stöd eller skydd hos socialtjänsten. Det upplevs inte finnas tillräcklig kunskap hos föräldrar om att det finns en möjlighet att på egen hand vända sig till socialtjänsten för att ansöka om stöd.

Individ- och familjeomsorgen följer regelbundet upp arbetet med orosanmälningar som en del av riskanalysen i sitt systematiska kvalitetsarbete, vilket bland annat har redovisats i kvalitetsberättelsen för år 2021.

Bedömning

Finns tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?

Delvis.

Det finns en mall för orosanmälan samt en dokumenterad rutin för hur anmälan ska mottas och hanteras inom individ- och familjeomsorgen. Inom utbildningsverksamheten finns inte någon övergripande dokumenterad rutin som anger hur processen med orosanmälan ska gå till och vi noterar utifrån genomförda intervjuer att

tillvägagångssättet kan skilja sig åt mellan de olika skolenheterna. Utifrån genomförd granskning är vår uppfattning att det inom utbildningsverksamheten ändå finns en kännedom om den anmälningsplikt som föreligger enligt lag, liksom en god vana att anmäla vid behov. Vi ser det som positivt att det finns kontaktvägar mellan skola och socialtjänst för samråd inför en eventuell anmälan, i form av exempelvis rådgivning per telefon och anmälningsmöten. Individnämnden har en delegationsordning som reglerar vem som har rätt att fatta beslut om exempelvis att inleda eller inte inleda utredning utifrån inkommen orosanmälan.

Genomförd granskning visar på vissa brister vad gäller exempelvis återkoppling på genomförd anmälan.

Förebyggande arbete och tidig upptäckt

Revisionsfråga 3: Finns metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

lakttagelser

Som tidigare nämnts antog kommunfullmäktige (utifrån kommunstyrelsens förslag) 2021-11-08 Kronobarnsmodellen som ett gemensamt arbetssätt i frågor som rör barn i Kronobergs län. Tingsryds kommun har dock sedan 2017 ingått i den länsgemensamma processen *Barnets bästa gäller! i Kronoberg* som gemensamt utvecklat arbetsmodellen *Kronobarnsmodellen*. Modellen bygger på att alla barn i Kronoberg ska få likvärdiga förutsättningar för en god uppväxt. Detta ska åstadkommas genom ett arbete i tre delar. Den första delen är att arbeta *främjande och förebyggande* så att så många barn som möjligt får sina behov mötta utan specifika insatser från samhället. Den andra delen är att *gå in tidigt i skeenden* när det upptäckts en risk för att något inte står rätt till kring ett barn. Det tredje delen betonar att alla relevanta aktörer runt barnet ska ha en *fungerande samverkan* enligt en gemensam samverkansstruktur.

Kommunfullmäktige uppdrog 2021-11-08 åt bildningsnämnden att i samverkan färdigställa Kronobergsmodellen med tillhörande dokument som behövs för att strukturerat implementera modellen.

I dokumentet *Handledning Kronobarnsmodellen*, som delats ut till samtliga rektorer, beskrivs modellens centrala begrepp, verktyg och metoder. Ett verktyg inom Kronobarnsmodellen är *Praxismodellen* som består av olika steg för att strukturera upp arbetet med tidiga insatser. Den inkluderar en nyckelfunktion med namnet *barnens bästa-ansvarig* som gör en informationsinsamling och översiktlig analys av barnets situation. Om samverkan behövs kallas barnens bästa-ansvarig till ett samverkansmöte där det kan upprätta en *barnets plan*, samverkansdokumentet som utvecklats inom ramen för Kronobarnsmodellen. Kronobarnsmodellen innehåller även *Barnens bästa-hjul* med sju områden som fungerar som stöd vid bedömning av barnets situation. En *samtyckesblankett* har också, som tidigare nämnts, tagits fram. Inrättandet år 2018 av ett *barnens bästa-team*, vars arbete av intervjuade liknas vid en ambulering familjecentral, syftar också till att tidigt upptäcka barn i riskzonen och erbjuda hjälp till barn och föräldrar i ett tidigt skede.

I granskningen framkommer att verksamheter som arbetar med barn i åldern 0-5 år påbörjade sitt arbete år 2018. Implementering av arbetsmodellen för verksamheter med barn i åldern 6-17 år påbörjades under år 2022. Enligt intervjuade har implementeringen kommit förbi själva informationsstadiet. Samtyckesblankett och *barnens bästa-hjulet* beskrivs hittills ha prövats i större utsträckning än barnets plan. Vi noterar i erhållna mötesanteckningar och presentationer att *barnets bästa gäller! i Tingsryd* och Kronobarnsmodellen kontinuerligt följs upp och är aktuellt på chefsnivå. Vi noterar dock att uppfattningen hos flertalet intervjuade i verksamheterna däremot är att modellen inte är aktiv eller helt implementerad i verksamheterna ännu.

Handläggare inom socialtjänsten beskriver hur de främst arbetat med akutstyrda individärenden under det senaste året. Det förebyggande och främjande arbetet består bland annat av en viss fältverksamhet på offentliga platser utifrån kända tillfällen för festligheter, vilket i praktiken brukar innebära runt tre tillfällen per år exempelvis vid Valborg, skolavslutning och Tingsryds marknad. Det finns inte någon kontinuerligt uppsökande verksamhet med personal som huvudsakligen arbetar uppsökande på offentliga platser, fritidsgårdar, skolor etc. Enligt intervjuade saknas både personal och tillräcklig kompetens för att kunna arbeta förebyggande i den utsträckning som de menar hade behövts för att möta de behov som finns bland kommunens barn och unga.

Utbildningsverksamhetens förebyggande och främjande arbete beskrivs bland annat bestå av skolans värdegrundsarbete och att förebygga diskriminering och kränkande behandling. Bildningsförvaltningens centrala riktlinjer *Diskriminering och kränkande behandling* (senast antagna 2022-01-01) beskriver ansvarsfördelning, arbetsgång och övergripande vägledning för arbetet med att förebygga, utreda, anmäla, åtgärda och följa upp situationer med kränkande behandling. För det förebyggande arbetet anges bland annat en fyra-steps-metod för att identifiera och eliminera risker.

Utifrån de centrala riktlinjerna ska skolorna upprätta lokala planer mot diskriminering och kränkande behandling, med bland annat förebyggande insatser som benämns *Aktiva åtgärder*. Vi har mottagit en enhets lokala plan, där exempel på åtgärder redovisas. Skolan har även ett årshjul för sitt värdegrundsarbete. Under intervjuer ges exempel på hur skolorna arbetar förebyggande. En skola har exempelvis en tjänst med huvudfokus att arbeta värdegrundsfrämjande, en tjänst som skolan lyckats sätta samman inom tilldelad budget. Såväl enskilda insatser, som skolbibliotekarie som föreläser om vett och etikett på nätet, som det kontinuerliga arbetet med hur skolpersonal dagligen bemöter och bygger relation med eleverna, lyfts fram. Rektorer lyfter samtidigt resursmässiga svårigheter att arbeta förebyggande i den utsträckning som strävas efter i enlighet med skolans nationella mål. Samarbetet mellan utbildningsverksamheten och socialtjänsten gällande det förebyggande arbetet beskrivs vid granskningstillfället som begränsat, trots ambitioner på ökad samverkan.

Elevhälsans förebyggande och främjande arbete definieras och beskrivs i elevhälsans centrala riktlinjer *Barn- och elevhälsa i en skola för alla (2020)*. Ett konkret exempel på ett arbetssätt är skolsköterskornas årliga hälsosamtal med elever i förskoleklass och årskurs 2,4 och 6. Skolsköterskorna har ett framtaget årshjul för sitt arbete.

Elevhälsomöten där elevhälsa och skolpersonal samlas beskrivs som en struktur inom arbetet med tidiga insatser. Intervjuade skolkuratorer beskriver samtidigt att arbetet i huvudsak är åtgärdande och akutstyrt och att det saknas resurser för att kunna arbeta systematiskt förebyggande i den utsträckning som ingår i elevhälsans nationella uppdrag.

Bedömning

Finns metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

Nej.

Vi bedömer att det finns kunskap om arbetssätt för förebyggande arbete och tidiga insatser. Det är positivt att en arbetsmodell, *Kronobarnsmodellen*, utvecklats med fokus på förebyggande arbete och tidig upptäckt samt att ett arbete bedrivs inom ramen för *Barnets bästa gäller! i Tingsryd*. Det finns även riktlinjer inom bland annat utbildningsverksamheten som beskriver arbetssätt för ett förebyggande arbete.

Vår bedömning är dock att användningen av arbetssätt och metoder i praktiken, exempelvis inom *Kronobarnsmodellen*, vid granskningstillfället är begränsat. *Kronobarnsmodellen* är inte helt implementerat ännu och verksamheterna beskriver hur de främst arbetar akutstyrt i individärenden.

Vi ser också att det finns en risk att det förebyggande arbetet inom utbildningsverksamheten inte sker systematiskt och på ett likvärdigt sätt genom hela organisationen.

Även om det i praktiken är professionen som sköter själva genomförandet av kommunens verksamheter, har de förtroendevalda i berörda nämnder det yttersta ansvaret. Vi bedömer det vara en brist att det av kommunens reglemente inte tydligt framgår vilken nämnd som ansvarar för de frågor som socialnämnden enligt socialtjänstlagen ansvarar för gällande ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa.

Utbudet av insatser

Revisionsfråga 4: Är utbudet av insatser till barn och unga som riskerar att fara illa tillfredsställande?

lakttagelser

Insatser till barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa genomförs inom utbildningsverksamheten, inklusive barn- och elevhälsan, och socialtjänsten.

Vid intervjuer och i arbete och lärandes verksamhetsplan för år 2022 beskrivs socialtjänstens utmaningar utifrån en oroande samhällsutveckling med allt fler unga med komplexa problem. Det framhålls hur orosanmälningar som rör narkotika, gängkriminalitet och psykisk ohälsa ökat. Långa köer till barn- och ungdomspsykiatri har även gjort att barn som får vänta på hjälp blivit hänvisade till socialtjänsten. I såväl verksamhetsplanen för 2022 som vid intervjuer betonas vikten av att satsa på tidiga och samordnade insatser. Enligt intervjuade har det varit svårt att utifrån resurser och nuvarande kompetens erbjuda stödjande samt förebyggande insatser i den utsträckning

som man menar hade behövts för att möta dessa utmaningar. I granskningen framkommer att det pågår en översyn av hur öppenvården arbetar för att möta de ökade komplexa behoven hos kommunens barn och unga samt vilken kompetens som bedöms behövas för att tillgodose dessa.

En förebyggande insats inom socialtjänsten är den fältverksamhet som genomförs vid högtider och festligheter. Socialtjänstens insatser för barn och unga som redan är i behov av stöd är främst kontakt med familjepedagog, samtal med socialsekreterare, familjehem och behandlingshem. Tingsryd kommun erbjuder familjerådgivning via Kommunalförbundet VoB Kronoberg som kommunen ingår i tillsammans med övriga kommuner i länet. Socialtjänsten beskrivs också ha samverkan med ridklubb, fritidsgårdar och Kulturverkstan. Enligt intervjuade upplevs det dock som otydligt för utomstående vilka insatser inom öppenvården som socialtjänsten kan erbjuda till barn, unga och deras familjer. Det framhålls vid intervjuer att det vore värdefullt med en beskrivning av dessa insatser, bland annat för skolan att kunna informera om och hänvisa till i samtal med vårdnadshavare och barn/unga. Vid intervjuer framkommer att kommunikationen i vissa fall upplevs otillräcklig mellan skolan och öppenvården kring stödjande insatser. Öppenvårdsverksamheten ger uttryck för en upplevelse att inte sällan komma in för sent i processen.

I arbete och lärandes delårsrapport 2 framgår att antalet placeringar inom institutionsvård för unga ökat kraftigt under år 2022. I rapporten framgår bland annat att inriktningen är att "jobba hem" placeringar och se över om vården kan övergå till öppnare former. Bemanningen framhålls löpande ha setts över för att möjliggöra satsningar på interna hemlösningar, tidiga insatser och rekryteringar av familjehem. Kommunstyrelsen anmälde sig 2021 för att delta i IVO:s lärande tillsyn för ökad kvalitet i uppföljningen av familjehemsplacerade barn och därigenom fått rekommendationer kring arbetet. Arbete och lärande samt bildningsförvaltningen ska under kommande år inrätta ett ungdomsteam i samverkan mellan socialtjänst och elevhälsan för att arbeta förebyggande samt ge stöd till de barn och unga som varit placerade.

Enligt skollagen ska elevhälsans insatser inkludera tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt specialpedagogiska insatser. Varje skolenhet i Tingsryds kommun har tillgång till ett elevhälsoteam (EHT) som i sin grundform består av skolsköterska, skolkurator och specialpedagog samt rektor. Samma team kan dock ha sin tjänstgöring förlagd till flera enheter inom samma rektorsområde. Tillgång till skolläkare uppges enligt centrala riktlinjer för barn- och elevhälsan finnas för samtliga skolor. Intervjuade rektorer förmedlar en uppfattning av att omfattningen av elevhälsoteamets tjänstgöringsgrad per skola, i förhållande till elevantalet och dess behov, inte är fullt ut tillräcklig. Särskilt belastade upplever verksamheten att skolkuratorer och specialpedagoger är. Ett flertal exempel anges av olika intervjuade, däribland att en enhet har en skolkurator på 60 % tjänstgöringsgrad gentemot 377 elever. Intervjuade rektorer önskar mer insyn i och delaktighet kring vilka parametrar som styr resursfördelningen mellan enheter, exempelvis om hänsyn tas till socioekonomiska förutsättningar vid fördelningen av elevhälsaresurser.

Barn- och elevhälsans centrala stödfunktioner, bland annat skolpsykolog, logoped, arbetsterapeut och specialpedagoger, ska vara tillgängliga för alla skolor och förskolor. Ett av förvaltningen framtaget dokument beskriver funktionernas uppdrag, centrala team och vilka insatser de kan anlitas för. Exempel på insatser är medverkan i skolornas förebyggande arbete, bidra med sin specialistkompetens t.ex. vid utökat EHT-möte, utredningar och konsultativt stöd. Det finns även bland annat en resursenhet som bistår i arbetet med insatser kring elever med omfattande behov av förstärkt särskilt stöd.

Tingsryds kommun har valt att utvidga elevhälsans verksamhet utöver skollagens krav till att även omfatta förskolan. Förskolorna i Tingsryds kommun har tillgång till egen specialpedagog, centrala stödfunktioner och *Barnens bästa*-teamet.

Barnens bästa-teamet genomför insatser gentemot målgruppen barn 0-5 år och deras föräldrar. Insatserna består bland annat av föräldrastödjande samtal, föräldrautbildningar, handledning till förskolepersonal, medverkan på föräldramöten och arbetsplatsträffar, öppen förskola. Vid fyramånaderskontrollen inom barnhälsovården erbjuds föräldrar kontakt med barnens bästa teamet. Teamet fungerar, enligt intervjuade, som en brygga över till förskolan och till socialtjänsten.

I enlighet med kommunens lagstadgade aktivitetsansvar (KAA) erbjuder kommunen unga i åldern 16-20 år som inte går på gymnasiet individuella åtgärder. Genom en samordnare ordnas insatser såsom studie- och yrkesvägledning, vägledning mot arbetsmarknaden, hjälp att hitta mål och motivation, hjälp att ordna och följa med på studiebesök, kontakt med andra myndigheter. Arbetet beskrivs av intervjuade som välfungerande.

En satsning som kommunens fritidsenhet genomför i samarbete med föreningslivet är *Aktivera Tingsryd* som invigdes i Tingsryds Bollhall i februari 2022. *Aktivera* innebär att kommunen erbjuder barn och unga möjlighet till spontanidrott och plats att umgås på efter skoldagens slut. På plats finns ungdomscoach och sportutrustning kan lånas via Fritidsbanken. Vid intervjuer beskrivs detta som en positiv satsning och önskemål om liknande satsningar utanför centralorten önskas, förslagsvis en öppen fritidsverksamhet en dag i veckan.

Tingsryds kommun har anställt ytterligare en säkerhets- och beredskapssamordnare som tillträtt under hösten 2022, vilket medför att det numera finns två säkerhets- och beredskapssamordnare i kommunen.

Bedömning

Är utbudet av insatser till barn och unga som riskerar att fara illa tillfredsställande?

Nej.

Tingsryds kommun genomför ett antal insatser för barn och unga som riskerar att fara illa. Vi ser det som positivt att vissa förebyggande insatser sker inom såväl socialtjänsten som utbildningsverksamheten. *Barnets bästa gäller! i Tingsryd* med Kronobarnsmodellen och ett *barnets-bästa*-team är exempel på sådana satsningar. Det

är även positivt att Tingsryds kommun har valt att utvidga elevhälsans verksamhet utöver skollagens krav till att omfatta även förskolan.

Genomförda intervjuer visar på att ett förebyggande arbete och tidiga insatser upplevs vara ett viktigt område. Utifrån genomförd granskning är dock vår bedömning att utbudet vid granskningstillfället inte är tillräckligt tillfredsställande för att fullt ut möta de behov som finns. Vi grundar vår bedömning bland annat på en bristande omfattning av förebyggande insatser samt verksamheternas redogörelser av brist på tillräckliga resurser och kompetens för att arbeta förebyggande i den uträkning som man uppfattar krävs.

Nämndernas uppföljning och åtgärder

Revisionsfråga 5: Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av barn och ungas uppväxtvillkor?

Revisionsfråga 6: Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor?

lakttagelser

På kommunstyrelsens förslag fattade kommunfullmäktige den 2021-11-08 beslut om att projektet *Barnens bästa gäller! i Tingsryds kommun* övergår i ordinarie verksamhet med fortsatt fokus på förebyggande arbete för barn och unga genom tidiga, långsiktiga och verksamhetsöverskridande insatser. Arbetet med *Barnens Bästa gäller! i Tingsryds kommun* (där *Barnens bästa*-teamet ingår) startades upp år 2017 med medel från en social investeringsfond, en fond som avvecklades vid 2021 års utgång. Enligt fullmäktiges beslut den 2021-11-08 tillförs bildningsnämnden 2 mnkr som ett permanent budgetanslag för verksamheten. Budget och verksamhet föreslås utgöra grund för kommunens del i en framtida familjecentral.

Som tidigare nämnts antog kommunfullmäktige antog även, utifrån kommunstyrelsens förslag, 2021-11-08 Kronobarnsmodellen som ett gemensamt arbetssätt för frågor som rör barn i Kronobergs län. Kommunfullmäktige uppdrog åt bildningsnämnden att i samverkan färdigställa Kronobarnsmodellen med tillhörande dokument som behövs för att strukturerat implementera modellen. Detta ska, enligt beslutet, ske genom uppförandet av en aktivitetsplan där bland annat beskrivning av nyckeltal, kommunikationsstöd (invånare/medarbetare) finns med. Fullmäktige beslutade även att bildningsnämnden skulle ta fram plan för eventuella justeringar av resurser inom befintlig organisation för att säkerställa ett införande och i vilken takt införandet ska ske hos respektive huvudman, att fortsätta arbetet med att skapa en gemensam digital lösning för *Barnets plan* som alla parter kan nå samt att på årsbasis redovisa uppdragets genomförande till respektive nämnd. En aktivitetsplan har vid granskningstillfället ännu inte skapats. Implementeringsarbetet med Kronobarnsmodellen har beskrivits under avsnitten för revisionsfråga 1 och 3.

Bildningsnämnden tog 2022-02-08 emot information om *Barnens Bästa*-teamet. Deras verksamhetsberättelse beskrev insatser och utvärdering av arbetet för 2021. Bildningsnämnden beslutade 2021-04-20 om uppföljning två gånger årligen av arbetet

med *Barnens bästa Kronoberg*. Bildningsnämnden har under 2022 tagit emot information från chef från barn- och elevhälsan om arbetet 2022-04-19. Kommunstyrelsen har inte mottagit någon återrapportering av arbetet med *barnets bästa* som ett eget ärende hittills under år 2022.

Arbete och lärande har tagit fram ett årshjul för redovisning till kommunstyrelsen avseende aktuella frågor inom sin verksamhet. Vi noterar att områden som rör barn och unga ingår, såsom *Barnets bästa! i Tingsryd* (november) och återrapportering av kommunens folkhälsoarbete som fokuserar på barn och unga (augusti).

Kommunstyrelsen har i oktober 2022 fått den årliga återrapporteringen av samverkansgruppen *TUT:s (trygg uppväxt i Tingsryd)* arbete utifrån kommunens folkhälsopolicy och handlingsplan. Folkhälsoarbetets samtliga fem mål rör barn och unga. Av rapporten för återkoppling framgår bland annat vilka satsningar gjorts för att nå respektive mål. I rapporten anges även mått, såsom barn och ungas nöjdhet med fritidsutbudet, antal barn och unga (0-19 år) i ekonomisk utsatthet liksom narkotikaanvändning i gymnasiet åk 2 enligt svaren på Region Kronobergs folkhälsoenkät. Region Kronoberg genomför vart tredje år, senast hösten 2021, en undersökning av barns och ungas hälsa och levnadsvanor i årskurs 5, 8 och gymnasiet år 2.

De tre nämnderna får även rapportering av barns och ungas situation i samband med årsredovisning och två delårsrapporter. I bildningsnämndens årsredovisning för år 2021 följs bland annat antalet barn och elever som känner delaktighet liksom antalet barn och elever som känner sig trygga upp. I Arbete och lärandes årsredovisning för år 2021, anges bland annat antalet barn i familjer med försörjningsstöd, ungdomsarbetslöshet samt antal och mönster gällande orosanmälan.

I Arbete och lärandes årsredovisning för år 2021 anges ett underskott på - 4 807 tkr för IFO barn- och familj, vilket främst uppges bero på ökade kostnader för institutionsplaceringar och köpt vård. Även i delårsrapport 1 för år 2022 prognostiseras ett underskott på 1 829 tkr för IFO barn- och familj och i delårsrapport 2 ett underskott på 6 738 tkr, vilket främst förklaras av kraftigt ökade kostnader för placeringar inom institutionsvård och till viss del inom familjehemsvård och barn- och ungdomsvård. Chefen för Arbete och lärande har även redogjort för ekonomin och situationen med ökade placeringar i ett eget ärende för kommunstyrelsen i oktober 2022.

Kommunstyrelsen fattade 2022-10-03 beslut om att budgetposterna för institutionsplaceringar ska särredovisas och analyseras i kommande ekonomiska uppföljningar under åren 2022 och 2023. Vi noterar även att chefen för Arbete och Lärande kontinuerligt under året informerat kommunstyrelsens arbetsutskott om sin verksamhet. Som exempel har kommunstyrelsens arbetsutskott den 2022-06-27 tagit emot information om nulägesbild gällande barn och ungdomar inom individ- och familjeomsorgen.

Vi noterar att Arbete och lärandes presentationsmaterial inför fullmäktiges fastställande av budget för 2023 betonar utmaningarna som rör barn och unga som riskerar att fara

illa, utvecklingen i Tingsryds kommun och vikten av att prioritera förebyggande och tidiga insatser.

Kommunfullmäktige fastställde 2022-11-14 budget för år 2023 och ekonomisk plan för åren 2024-2026. Kommunstyrelsens budget innehåller en permanent satsning motsvarande tre årsarbetare inom socialtjänsten för att i samarbete med elevhälsan arbeta förebyggande samt ge stöd till de barn och unga som varit placerade eller på annat sätt behöver extra stöd.

Kommunstyrelsen och individnämnden tar årligen del av kvalitetsberättelsen för individ- och familjeomsorgens systematiska kvalitetsarbetet. Kvalitetsberättelsen för år 2021 presenterades för kommunstyrelsen den 2022-05-02 och individnämnden 2022-04-07. Bildningsnämnden tar del av bildningsförvaltningens systematiska kvalitetsarbete. Bildningsnämnden har den 2022-08-23 beslutat om möte mellan nämnden och verksamheternas rektorer gällande genomgång av systematiskt kvalitetsarbete den 25 oktober 2022.

Vi noterar att nämnderna även beviljat enskilda åtgärder under året. Kommunstyrelsen har 2022-06-07 beslutat att bevilja barnfamiljer som uppbär försörjningsstöd i maj månad ett extra kontantbidrag (sommarpeng) om 200 kr /barn (0-17 år) enligt uppsatta kriterier. Bildningsnämnden tar 2022-08-23 emot information om VÅGA – en dag för psykisk hälsa för ungdomar och bifallit ansökan om att använda 30 000 kr från Sven-Eric Johanssons testamente som är öronmärkt för kultur, till medfinansiering för VÅGA.

Bedömning

Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av barn och ungas uppväxtvillkor?

Ja.

Vår bedömning är att nämnderna kontinuerligt erhåller information om barn och ungas uppväxtvillkor och det arbete som bedrivs för att förbättra dem. Detta sker genom den ordinarie mål- och ekonomiuppföljningen, kvalitetsarbetet, folkhälsoarbetet, enskilda ärenden samt en stor del inom ramen för det arbete som bedrivs inom Barnens bästa gäller! i Tingsryds kommun. Vår bedömning är att det är av vikt att verksamheterna återrapporterar implementeringsarbetet på årlig basis i enlighet med fullmäktiges beslut, vilket vid granskningstillfället ännu inte skett till kommunstyrelsen avseende år 2022.

Bedömning

Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor?

Delvis.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen och bildningsnämnden vidtagit ett flertal åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor. Exempel på detta är det lokala arbetet med *Barnets bästa gäller! i Tingsryd* och *Kronobarnsmodellen*, inklusive att inrätta *Barnets bästa*-teamet inom ordinarie verksamhet. Vi ser det som positivt att kommunstyrelsen noga följer de ökade placeringarna och att en permanent satsning

genomförs för att i samarbete med elevhälsan arbeta förebyggande samt ge stöd till de barn och unga som varit placerade.

Individnämnden har inte ett verksamhetsansvar, utan ansvar för myndighetsbeslut i enskilda ärenden.

Vi bedömer det vara problematiskt att det av kommunens reglemente inte tydligt framgår vilken nämnd som ansvarar för de frågor som socialnämnden enligt socialtjänstlagen ansvarar för gällande ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Vi kan samtidigt konstatera att kommunstyrelsen i praktiken tar emot information och vidtar åtgärder inom området.

Utifrån tidigare revisionfrågors bedömningar kan vi konstatera att det inte vidtas tillräckliga åtgärder för att säkerställa ett tillfredsställande förebyggande arbete i samverkan inom bildningsnämndens och kommunstyrelsens ansvarsområden.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Tingsryds kommun genomfört en granskning av arbetet kring barn och unga som riskerar att fara illa. Granskningens syfte är att bedöma om bildningsnämnden och individnämnden samt kommunstyrelsen har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att bildningsnämnden, individnämnden och kommunstyrelsen **inte helt** har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa.

Rekommendationer

Mot bakgrund av genomförd granskning vill vi lämna följande rekommendationer:

- att kommunstyrelsen och individnämnden bevakar att det vid revidering av reglemente tydligt framgår vilket ansvar kommunstyrelsen har för de frågor som socialnämnden enligt socialtjänstlagen ansvarar för
- att bildningsnämnden i samverkan med kommunstyrelsen fortsätter att strukturerat implementera Kronobarnsmodellen i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag samt att respektive nämnd på årsbasis får en återrapportering av implementeringsarbetet
- att nämnderna tillser att det i praktiken finns strukturer för samverkan på verksamhetsnivå mellan de professioner som möter barn och unga i sitt dagliga arbete inom socialtjänst och utbildningsverksamheten
- att kommunstyrelsen säkerställer återkoppling till anmälningsskyldiga om orosanmälan föranlett utredning eller inte, i de fall som detta efterfrågats
- Att kommunstyrelsen och bildningsnämnden vidtar åtgärder för att verksamheterna i större utsträckning ska kunna arbeta förebyggande och med tidiga insatser i praktiken. Detta bland annat genom att fortsätta arbetet med att se över vilka resurser och vilken kompetens som krävs för ett tillfredsställande utbud av insatser som möter de behov som finns bland Tingsryds kommuns barn och unga.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

| Revisionsfråga | Bedömning |
|---|---|
| 1. Finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan i kommunen kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa? | <p>Delvis</p> <p>Det finns ett antal organisatoriska strukturer för samverkan på övergripande nivå, främst chefsnivå, för att samverka kring barn och unga som riskerar att fara illa. Samarbetet rör främst äldre barn och sker utifrån ett brottsförebyggande syfte, vilket till stor del omfattar ett förebyggande arbete för att barn inte ska fara illa.</p> <p>Ett arbete bedrivs för att implementera samverkansstrukturer i enlighet med <i>Barnens bästa gäller! i Tingsryd</i>. Arbetsprocessen har under år 2022 inkluderat en inledande implementering av Kronobarnsmodellen i hela åldersspannet 0-17 år.</p> <p>Vår uppfattning är att de professioner som arbetar närmast barn och unga i sitt dagliga arbete inte har en tillräcklig samverkan i praktiken. Det är viktigt att de strukturer som skapats och att de planer på att samverka på verksamhetsnivå genomförs i praktiken.</p> |
| 2. Finns tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen? | <p>Delvis</p> <p>Det finns en mall för orosanmälan samt en dokumenterad rutin för hur anmälan ska mottas och hanteras inom individ- och familjeomsorgen. Inom utbildningsverksamheten finns inte någon övergripande dokumenterad rutin som anger hur processen med orosanmälan ska gå till och genomförda intervjuer visar att tillvägagångssättet kan skilja sig åt mellan de olika skolenheterna. Inom utbildningsverksamheten finns ändå en kännedom om den</p> |

anmälningsplikt som föreligger enligt lag, liksom en god vana att anmäla vid behov.

Det finns kontaktvägar mellan skola och socialtjänst för samråd inför en eventuell anmälan, i form av exempelvis rådgivning per telefon och anmälningsmöten.

Individnämnden har en delegationsordning som reglerar vem som har rätt att fatta beslut om exempelvis att inleda eller inte inleda utredning utifrån inkommen orosanmälan.

Genomförd granskning visar på vissa brister vad gäller exempelvis återkoppling på genomförd anmälan.

3. Finns metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

Nej

Det finns kunskap om arbetssätt för förebyggande arbete och tidiga insatser. *Kronobarnsmodellen* har utvecklats med fokus på förebyggande arbete och tidig upptäckt och ett arbete bedrivs inom ramen för *Barnets bästa gäller! i Tingsryd*. Det finns även riktlinjer inom bland annat utbildningsverksamheten som beskriver arbetssätt för ett förebyggande arbete.

Användandet av arbetssätt och metoder i praktiken, exempelvis inom *Kronobarnsmodellen*, är dock begränsat.

Det finns en risk att det förebyggande arbetet inom utbildningsverksamheten inte sker systematiskt och på ett likvärdigt sätt genom hela organisationen.



4. Är utbudet av insatser till barn och unga som riskerar att fara illa tillfredsställande?

Nej

Tingsryds kommun genomför ett antal insatser för barn och unga som riskerar att fara illa.



Genomförda intervjuer visar på att ett förebyggande arbete och tidiga insatser upplevs vara ett viktigt område. Utifrån genomförd granskning är dock vår bedömning att utbudet vid granskningstillfället inte är tillräckligt tillfredsställande för att fullt ut möta de behov som finns. Bedömningen grundas bland annat på en begränsad fältverksamhet, bristande omfattning på samverkan mellan socialtjänst och utbildningsverksamheten specifikt gällande förebyggande insatser samt verksamheternas redogörelser av brist på tillräckliga resurser och kompetens för att arbeta förebyggande i den uträkning som man uppfattar krävs.

5. Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av barn och ungas uppväxtvillkor?

Ja

Nämnderna erhåller kontinuerligt information om barn och ungas uppväxtvillkor och det arbete som bedrivs för att förbättra dem.



6. Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor?

Delvis

Kommunstyrelsen och bildningsnämnden har vidtagit ett flertal åtgärder för att förbättra barn och ungas uppväxtvillkor.

Kommunstyrelsen har noga följt de ökade placeringarna och en permanent satsning genomförs för att i samarbete med elevhälsan arbeta förebyggande samt ge stöd till de barn och unga som varit placerade.

Individnämnden har inte ett verksamhetsansvar, utan ansvar för myndighetsbeslut i enskilda ärenden.



Det framgår inte tydligt av kommunens reglemente vilken nämnd som ansvarar för de frågor som socialnämnden enligt socialtjänstlagen ansvarar för gällande ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. I praktiken tar kommunstyrelsen emot information och vidtar åtgärder inom området.

Utifrån tidigare revisionfrågors bedömningar kan vi konstatera att det inte vidtas tillräckliga åtgärder för att säkerställa ett tillfredsställande förebyggande arbete i samverkan inom bildningsnämndens och kommunstyrelsens ansvarsområden.

2022-01-19

Carl-Gustaf Folkeson

Erika Brolin

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Tingsryds kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 19 maj 2022. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.